

ความต้องการใช้นวัตกรรมสังคมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตเกษตรกรผู้ปลูกยางพาราในพื้นที่อำเภอป่าพะยอม จังหวัดพัทลุง

Needs of social innovation utility to improve quality of life of rubber farmers in the area of Pa Phayom district, Phatthalung province

 ปิยรัตน์ สุวรรณเทพ¹
Piyarat Suwanthep¹

 ชลาธร จูเจริญ^{1,*}
Chalathon Choocharoen^{1,*}

 สุภาภรณ์ เลิศศิริ¹
Supaporn Lertsiri¹

 ธานินทร์ คงศิลา¹
Tanin Kongsila¹

¹ ภาควิชาส่งเสริมและนิเทศศาสตร์เกษตร คณะเกษตร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ กรุงเทพฯ 10900

¹ Department of Agricultural Extension and Communication, Faculty of Agriculture, Kasetsart University, Bangkok 10900

 *Corresponding author: fagrchch@ku.ac.th

ประวัติบทความ

รับเรื่อง: 27 พฤษภาคม 2567

ปรับแก้ไข: 2 ตุลาคม 2567

รับตีพิมพ์: 19 ตุลาคม 2567

คำสำคัญ

เกษตรกร

คุณภาพชีวิต

นวัตกรรมสังคม

สวนยางพารา

Article History

Received: 27 May 2024

Revised: 2 October 2024

Accepted: 19 October 2024

Keywords

Farmers

Quality of life

Social innovation

Rubber plantations

บทคัดย่อ

ความเป็นมาและวัตถุประสงค์: การทำสวนยางพาราใช้แรงงานคนเป็นหลักส่งผลต่อระดับคุณภาพชีวิตของเกษตรกร การนำนวัตกรรมสังคมเข้ามาใช้ในการประกอบอาชีพอาจทำให้คุณภาพชีวิตของเกษตรกรในพื้นที่ดีขึ้น งานวิจัยนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความต้องการในการใช้นวัตกรรมสังคมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของเกษตรกรผู้ปลูกยางพาราในพื้นที่อำเภอป่าพะยอม จังหวัดพัทลุง

วิธีดำเนินการวิจัย: เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 276 ราย โดยใช้แบบสัมภาษณ์ จากนั้นวิเคราะห์ค่าสถิติเชิงพรรณนา และวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และสังคมกับความต้องการในการใช้นวัตกรรมสังคมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของเกษตรกรผู้ปลูกยางพาราด้วยการทดสอบไคร์สแควร์ที่ระดับนัยสำคัญ 0.01 และ 0.05

ผลการวิจัย: เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อายุเฉลี่ย 32 ปี การศึกษาระดับปวช./ปวส./อนุปริญญา รายได้เฉลี่ย 427,848 บาทต่อปี มีจำนวนแรงงานเฉลี่ย 3 คน พื้นที่เพาะปลูกส่วนใหญ่ 1-4 ไร่ ติดตามข่าวสารผ่านสื่อบุคคล ความคิดเห็นต่อระดับคุณภาพชีวิตภาพรวมมีค่าเฉลี่ย 2.17 ความต้องการใช้นวัตกรรมสังคมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตภาพรวมมีค่าเฉลี่ย 1.83 อายุ ($P = 0.001$) ระดับการศึกษา ($P = 0.000$) จำนวนสมาชิกในครัวเรือน ($P = 0.001$) การรับข้อมูล ($P = 0.000$) และการติดตามข่าวสารเกี่ยวกับยางพารา ($P = 0.005$) และระดับคุณภาพชีวิต ($P = 0.014$) มีความสัมพันธ์กับความต้องการใช้นวัตกรรมสังคมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

สรุป: อายุ ระดับการศึกษา จำนวนสมาชิกในครัวเรือน การรับข้อมูลและการติดตาม

การอ้างอิง

ปิยรัตน์ สุวรรณเทพ, ชลาธร จูเจริญ, สุภาภรณ์ เลิศศิริ และ ธาณินทร์ คงศิลา. 2568. ความต้องการใช้นวัตกรรมสังคมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตเกษตรกรผู้ปลูกยางพาราในพื้นที่อำเภอป่าพะยอม จังหวัดพัทลุง. ว. วิทย. นวัตกรรม. กษ. 56(1): 54-62.

How to cite

Suwanthep, P., C. Choocharoen, S. Lertsiri and T. Kongsila. 2025. Needs of social innovation utility to improve quality of life of rubber farmers in the area of Pa Phayom district, Phatthalung province. Agric. Sci. Innov. J. 56(1): 54-62.

ข่าวสารเกี่ยวกับยางพารา และระดับคุณภาพชีวิตของเกษตรกรมีความสัมพันธ์กับความต้องการใช้นวัตกรรมสังคมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตเกษตรกรผู้ปลูกยางพารา และเกษตรกรบางรายขาดความรู้เกี่ยวกับการใช้นวัตกรรมสังคม

Abstract

Background and Objective: Rubber plantation is mainly labor-intensive, often requiring manual effort, which can impact farmers' quality of life in this occupation. Social innovation may improve the quality of life of farmers in the area. This research aimed to study the need to use social innovation to develop the quality of life of rubber farmers in the Pa Phayom district, Phatthalung province.

Methodology: The data from 276 farmers were collected by using the questionnaire, and then the descriptive statistics were analyzed. The relationship between personal, economic, and social factors and the need to use social innovation to improve the quality of life of rubber farmers was tested using Chi-square at a significance level of 0.01 and 0.05.

Main Results: Most of the farmers were male, with an average age of 32 years, education level of vocational certificate/diploma/associate degree, an average income of 427,848 THB/year, an average number of workers of 3 people, and most planting areas of 1-4 rai. News tracking was obtained through personal media. Overall opinion on the quality of life level had a mean of 2.17, and the need to use social innovation to improve the overall quality of life had a mean of 1.83. Age ($P = 0.001$), education level ($P = 0.000$), number of household members ($P = 0.001$), receiving information about rubber ($P = 0.000$), news tracking ($P = 0.005$), and quality of life level ($P = 0.014$) were statistically significant factors related to the need to use social innovation to improve the quality of life.

Conclusions: Age, education level, number of household members, receiving information and tracking news about rubber, and quality of life level of farmers were related to the need to use social innovation to improve the quality of life of rubber farmers. Some farmers lacked knowledge about using social innovation.

บทนำ

ประเทศไทยเป็นประเทศที่ผลิตและส่งออกยางพารามากที่สุดในโลก มีเกษตรกรประมาณ 1.2 ล้านครัวเรือน ในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา ผลผลิตยางพาราโลกในภาพรวมมีค่าเพิ่มขึ้นร้อยละ 1.01 ต่อปี โดยเพิ่มขึ้นจาก 13.74 ล้านตัน ในปี พ.ศ. 2561 เป็น 14.38 ล้านตัน ในปี พ.ศ. 2565 เนื่องจากการขยายเนื้อที่ปลูก

เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องทั้งในประเทศผู้ผลิตหลักและประเทศผู้ปลูกยางใหม่ที่เริ่มให้ผลผลิตและบางส่วนอยู่ในช่วงอายุยางที่เริ่มให้ผลผลิตสูง ประเทศผู้ผลิตยางพารารายใหญ่ของโลก 4 ประเทศหลัก ประกอบด้วย ไทย สาธารณรัฐอินโดนีเซีย สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม และมาเลเซียในปี พ.ศ. 2565 มีผลผลิตยางพารารวม 14.38 ล้านตัน โดยประเทศไทยเป็นประเทศที่มี

ผลผลิตมากเป็นอันดับ 1 ของโลก มีผลผลิตลดลงจาก 4.85 ล้านตัน ในปี พ.ศ. 2561 เหลือ 4.80 ล้านตัน ในปี พ.ศ. 2565 หรือลดลงร้อยละ 0.25 ต่อปี ในขณะที่ สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนามที่มีผลผลิตเป็นอันดับ 3 ของโลกมีผลผลิตเพิ่มขึ้นจาก 1.14 ล้านตัน ในปี พ.ศ. 2561 เป็น 1.26 ล้านตัน ในปี พ.ศ. 2565 หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 3.12 ต่อปี ปี พ.ศ. 2566 คาดว่าจะมีเนื้อที่กรี๊ด 21.98 ล้านไร่ เพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ. 2564 จำนวน 58,072 ไร่ หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 0.26 เนื่องจากเกษตรกรโค่นต้นยางอายุมากที่ให้ผลผลิตได้น้อย แล้วปรับเปลี่ยนไปปลูกไม้ผล ปาล์มน้ำมัน สำหรับผลผลิตต่อเนื้อที่กรี๊ดได้ค่าว่ามีประมาณ 225 กิโลกรัมต่อไร่ เพิ่มขึ้นจากปีที่แล้ว 5 กิโลกรัมต่อไร่ หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 2.27 เนื่องจากต้นยางพาราที่กรี๊ดได้ส่วนใหญ่อยู่ในช่วงอายุที่ให้ผลผลิตสูง ประกอบกับปริมาณน้ำฝนมีเพียงพอ ต้นยางสมบูรณ์ดี และผลกระทบจากโรคใบร่วงในพื้นที่ปลูกยางพาราความรุนแรงลดลง ส่งผลให้ภาพรวมผลผลิตทั้งประเทศเพิ่มขึ้น (Office of Agricultural Economics, 2021)

อุตสาหกรรมยางพาราโดยรวมปี พ.ศ. 2565 มีทิศทางขยายตัวต่อเนื่องทั้งด้านผลผลิตและความต้องการของตลาด โดยผลผลิตยังคงมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นจากการขยายพื้นที่เพาะปลูกภูมิอากาศที่เอื้ออำนวย และการดูแลบำรุงรักษาของเกษตรกรเพื่อเร่งเก็บเกี่ยวผลผลิตจากราคาที่สูงใจ โดยเฉพาะการใช้ยางพาราเพื่อทดแทนยางสังเคราะห์และอุตสาหกรรมการผลิตที่เกี่ยวข้องเนื่องอาทิ กลุ่มยานยนต์ ถุงมือยาง อุปกรณ์การแพทย์ และการลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานที่มีแนวโน้มขยายตัวหนุนความต้องการใช้ยางในภาคก่อสร้าง และมาตรการจากภาครัฐในการรักษาเสถียรภาพราคายางจะมีส่วนสนับสนุนความมั่นคงให้กับอุตสาหกรรมนี้ อย่างไรก็ตาม อุตสาหกรรมยังมีความเสี่ยงจากการแข่งขันกับประเทศคู่แข่งในกลุ่มประเทศ CLMV ที่สามารถขยายส่วนแบ่งตลาดเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว และมาตรการกีดกันการค้าระหว่างประเทศที่ไม่ใช่ภาษี (NTBs) ที่มีแนวโน้มเข้มงวดมากขึ้น (State Enterprise Policy Office, 2023)

จังหวัดพัทลุงเป็นจังหวัดในภาคใต้ที่มีพื้นที่ปลูกยางพาราจำนวนมาก และเกษตรกรประสบปัญหาการผลิตที่ส่งผลถึงคุณภาพชีวิตของเกษตรกร ได้แก่ ปัญหาทางด้านสุขภาพร่างกาย และปัญหาที่เกี่ยวกับสภาพทางเศรษฐกิจ ได้แก่ ความผันผวนของราคายาง ปริมาณผลผลิต ความต้องการซื้อขายล่วงหน้า การรักษาคุณภาพยางพารา โดยเฉพาะการขาดข้อมูลข่าวสารและองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการผลิตยางพาราเพื่อให้สามารถปรับตัวได้ตามสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป ด้วยเหตุนี้ การปรับใช้นวัตกรรมสังคมที่ตอบสนองความต้องการของมนุษย์และแก้ปัญหาในสังคม

ได้ดีกว่าวิธีการเดิม และเป็นนวัตกรรมที่มีคนในสังคมเป็นแฟนเฟื่องและเป็นองค์ประกอบหลักในการขับเคลื่อนวิถีของชุมชน (Phatthalung Provincial Office, 2019) อาจเป็นแนวทางเลือกที่อาจส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของเกษตรกรผู้ปลูกยางพารา โดยเฉพาะเกษตรกรในพื้นที่อำเภอป่าพะยอม จังหวัดพัทลุง

การศึกษาความต้องการใช้นวัตกรรมสังคม ศึกษาจากทุนทั้งหมด 5 ด้าน ประกอบด้วย (1) ทุนมนุษย์ เน้นที่การศึกษาและการพัฒนาทักษะของบุคลากร เพื่อเสริมสร้างแรงงานที่มีความสามารถ (2) ทุนสังคม เน้นการทำให้คนในสังคมมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีและมีความสุข (3) ทุนกายภาพ เน้นการใช้โครงสร้างพื้นฐาน เช่น การสร้างถนน โรงเรียน โรงพยาบาลเพื่อเพิ่มคุณภาพชีวิตของประชาชนในสังคม (4) ทุนธรรมชาติ เน้นการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน เช่น การปรับปรุงการจัดการป่าไม้ การสร้างพื้นที่สวอนธรรมชาติและเกษตรเป็นต้น และ (5) ทุนการเงิน เน้นระบบการเงินของชุมชนเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสร้างความมั่นคงในเศรษฐกิจ (Aujirapongpan *et al.*, 2010) การศึกษานี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความต้องการในการใช้นวัตกรรมสังคมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของเกษตรกรผู้ปลูกยางพาราในพื้นที่อำเภอป่าพะยอม จังหวัดพัทลุง

อุปกรณ์และวิธีการ

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ เกษตรกรผู้ปลูกยางพาราในอำเภอป่าพะยอม จังหวัดพัทลุง จำนวน 908 คน โดยเป็นการกำหนดกลุ่มตัวอย่างจากการคำนวณด้วยสูตรของ Yamane (1973) จากเกษตรกรผู้ลงทะเบียนเกษตรกรอำเภอป่าพะยอม จังหวัดพัทลุง (Agricultural Research Development Agency, 2013) จากนั้น ผู้วิจัยกำหนดกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่ายโดยการจับสลากเพื่อเลือกกลุ่มตัวอย่างตามการคำนวณ ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 276 ราย เก็บข้อมูลในช่วงเดือนตุลาคม 2566 ถึง มกราคม พ.ศ. 2567

เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย

แบบสัมภาษณ์ที่เกี่ยวข้องกับความต้องการใช้นวัตกรรมสังคมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของเกษตรกรผู้ปลูกยางพาราในเขตพื้นที่อำเภอป่าพะยอม จังหวัดพัทลุง แบ่งออกเป็น 4 ตอน ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และสังคม และข้อมูลด้านการประกอบอาชีพปลูกยางพารา

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นต่อระดับคุณภาพชีวิตของเกษตรกร

ผู้ปลูกสวนยางพารา

ตอนที่ 3 ความต้องการใช้นวัตกรรมสังคมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของเกษตรกรผู้ปลูกยางพารา

ตอนที่ 4 ปัญหาและข้อเสนอแนะ

ข้อมูลเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตของเกษตรกรผู้ปลูกยางพาราในพื้นที่อำเภอป่าพะยอม จังหวัดพัทลุง รวบรวมโดยแบบสัมภาษณ์ แบ่งออกเป็นทั้งหมด 5 ด้าน คือ ด้านสุขภาพ ด้านความมั่นคงทางเศรษฐกิจ ด้านจิตใจ ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม และด้านสิ่งแวดล้อม โดยการวัดระดับความคิดเห็นและแปลความเป็นระดับคุณภาพชีวิตของเกษตรกร จากนั้น แบ่งช่วงคะแนนความคิดเห็น โดยใช้หลักเกณฑ์กำหนดช่วงคะแนนตามการแบ่งอันตรายภาคชั้นดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 2.35–3.00 หมายถึง ความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

คะแนนเฉลี่ย 1.68–2.34 หมายถึง ความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย 1.00–1.67 หมายถึง ความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อย

ข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการใช้นวัตกรรมสังคมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของเกษตรกรผู้ปลูกยางพาราในเขตพื้นที่อำเภอป่าพะยอม จังหวัดพัทลุง รวบรวมโดยแบ่งแบบสัมภาษณ์ออกเป็น 5 ด้าน ได้แก่ ทุนมนุษย์ ทุนสังคม ทุนกายภาพ ทุนธรรมชาติ และทุนการเงิน ซึ่งแบ่งได้เป็น 3 ระดับ โดยการกำหนดระดับคะแนนการวัดแบบอันตรายภาคชั้น ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 2.35–3.00 หมายถึง ความต้องการอยู่ในระดับมาก

คะแนนเฉลี่ย 1.68–2.34 หมายถึง ความต้องการอยู่ในระดับปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย 1.00–1.67 หมายถึง ความต้องการอยู่ในระดับน้อย

การทดสอบเครื่องมือ

นำแบบสัมภาษณ์ไปตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหา (Content validity) โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน แล้วนำมาปรับแก้ไขแบบสัมภาษณ์เพื่อความสมบูรณ์ของเนื้อหา จากนั้น นำแบบสัมภาษณ์ไปทดสอบ (Try out) กับเกษตรกรผู้ปลูกยางพาราที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 ราย และวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยคำนวณค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นตามวิธีของ Cronbach's alpha (Niyamangkoon, 2005) สำหรับระดับความคิดเห็นคุณภาพชีวิตของเกษตรกรผู้ปลูกยางพาราได้เท่ากับ

0.82 และความต้องการใช้นวัตกรรมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตเกษตรกรได้เท่ากับ 0.70

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งออกเป็น 1) สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistics) ใช้เพื่ออธิบายลักษณะทั่วไปของข้อมูล เช่น ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ 2) สถิติเชิงอนุมาน (Inferential statistics) วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และสังคม และระดับคุณภาพชีวิต กับความต้องการใช้นวัตกรรมสังคมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของเกษตรกรผู้ปลูกยางพาราในเขตพื้นที่อำเภอป่าพะยอม จังหวัดพัทลุง โดยการทดสอบไคสแควร์ (Chi-square test) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 และ 0.01

ผลการทดลองและวิจารณ์

ข้อมูลปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคลและข้อมูลด้านการประกอบอาชีพยางพารา

เกษตรกรผู้ปลูกยางพาราส่วนใหญ่เป็นเพศชาย ร้อยละ 63.41 อายุเฉลี่ย 32 ปี เป็นผู้มีการศึกษาในระดับปวช./ปวส./อนุปริญญา ร้อยละ 39.86 มีสถานภาพสมรส ร้อยละ 70.65 มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 3 คน ใช้แรงงานเฉลี่ย 3 คน มีพื้นที่ปลูกยางพาราเฉลี่ย 5 ไร่ มีรายได้เฉลี่ย 427,848 บาท โดยเกษตรกรผู้ปลูกยางพาราติดตามข่าวสารเกี่ยวกับยางพาราจากสื่อบุคคลมากที่สุด ร้อยละ 64.86 (Table 1) ซึ่งสอดคล้องกับ Wutthamontri (2020) ที่ศึกษาการจัดการสวนไม้ผลของเกษตรกรอำเภอเมืองสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร โดยพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศชาย ร้อยละ 65.4 และมีระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี

ความคิดเห็นต่อระดับคุณภาพชีวิตของเกษตรกรผู้ปลูกยางพาราอำเภอป่าพะยอม จังหวัดพัทลุง

ในภาพรวมเกษตรกรมีความคิดเห็นต่อระดับคุณภาพชีวิตอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 2.17 ดังแสดงใน Table 2 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านความสัมพันธ์ทางสังคมมีค่าเฉลี่ยสูงสุด (2.03) รองลงมา คือ ด้านความมั่นคงทางเศรษฐกิจ (ค่าเฉลี่ย 1.95) ด้านจิตใจ (ค่าเฉลี่ย 1.94) ด้านสุขภาพ (ค่าเฉลี่ย 1.92) และด้านสิ่งแวดล้อม (ค่าเฉลี่ย 1.86) ตามลำดับ จะเห็นได้ว่า เกษตรกรมีความคิดเห็นทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง เนื่องจากการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคมของเกษตรกรที่ยังไม่มากพอ และการที่เกษตรกรยังไม่สามารถมีเวลาในการใช้ชีวิตกับครอบครัว

ได้อย่างเต็มที่ตลอดจนปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจในการผลิตยางพารา เช่น ต้นทุนในการประกอบอาชีพ และราคาผลผลิตที่ไม่แน่นอน ที่ยังไม่เพียงพอในการเลี้ยงตนเองและครอบครัวของเกษตรกร ทำให้คุณภาพชีวิตของเกษตรกรยังคงอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับ Chotchai *et al.* (2020) ที่ศึกษาคุณภาพชีวิต

ของเกษตรกรที่ปลูกฝัก อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น พบว่า ในภาพรวมเกษตรกรที่ปลูกฝักมีระดับความคิดเห็นต่อคุณภาพชีวิตอยู่ในระดับปานกลาง โดยคุณภาพชีวิตในด้านชีวิตครอบครัวมีระดับความคิดเห็นมากที่สุด

Table 1 Basic personal information and rubber occupational information of rubber farmers in Pa Phayom district, Phatthalung province (n = 276)

Basic personal information and rubber occupational information	Frequency	Percentage
Gender		
Male	175	63.41
Female	101	36.59
Age		
Under 25 years old	53	19.20
25-44 years old	179	64.86
Over 44 years old	44	15.94
Mean = 32 years old, minimum = 22 years old, maximum = 43 years old		
Educational level		
< Secondary education	97	35.14
< Vocational certificate/diploma/associate degree	110	39.86
Bachelor's degree	69	25.00
Marital status		
Single	81	29.35
Married	195	70.65
Number of household members		
1-3 people	45	16.30
4-6 people	211	76.45
>6 people	20	7.25
Mean = 3 people, Minimum = 1 people, Maximum = 7 people		
Number of laborers		
<2 people	58	21.01
2-3 people	181	65.58
>3 people	37	13.41
Mean = 3 people, Minimum = 1 people, Maximum = 7 people		
Number of areas for rubber plantation		
1-4 rai	144	52.17
5-8 rai	83	30.07
9-12 rai	49	17.75
Income		
80,000-540,000 THB/year	229	82.97
540,001-1,000,000 THB/year	28	10.14
1,000,001-1,460,000 THB/year	19	6.88
Mean = 427,848 THB/year, Minimum = 240,000 THB/year, Maximum = 1,080,000 THB/year		

Table 1 Cont.

Basic personal information and rubber occupational information	Frequency	Percentage
News tracking		
Personal media	179	64.86
Mass media	73	26.45
Activity media	24	8.70
Quality of life level		
High	50	18.12
Moderate	124	44.93
Low	102	36.96

Table 2 The quality of life of rubber farmers in Pa Phayom district, Phatthalung province (n = 276)

Quality of life	Mean	Standard deviation	Opinion levels
Health	1.92	0.72	Moderate
Economic	1.95	0.56	Moderate
Mental	1.94	0.72	Moderate
Social	2.03	0.58	Moderate
Environment	1.86	0.66	Moderate
Total	2.17	0.72	Moderate

**ความต้องการใช้นวัตกรรมสังคมของเกษตรกรผู้ปลูกยางพารา
อำเภอป่าพะยอม จังหวัดพัทลุง**

ความต้องการใช้นวัตกรรมสังคมของเกษตรกรผู้ปลูกยางพาราใน Table 3 แสดงให้เห็นว่า เกษตรกรมีระดับความต้องการใช้นวัตกรรมสังคมในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.83 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า เกษตรกรมีความต้องการทุนสังคมมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.02 ได้แก่ ความต้องการมีสถาบันให้ความรู้เกี่ยวกับยางพาราและการทำงานนวัตกรรม รองลงมาคือ ทุนกายภาพ (ค่าเฉลี่ย 1.93) ได้แก่ ความต้องการสิ่งประดิษฐ์และเทคโนโลยีที่อำนวยความสะดวกในการ

ทำสวนยางพารา ทุนการเงิน (ค่าเฉลี่ย 1.92) ได้แก่ งบประมาณในการสนับสนุนองค์ความรู้ใหม่ ๆ เกี่ยวกับการทำสวนยางพารา ทุนธรรมชาติ (ค่าเฉลี่ย 1.90) ได้แก่ การพัฒนาที่ดินให้มีความเหมาะสมกับการประกอบอาชีพสวนยางพารา และทุนมนุษย์ (ค่าเฉลี่ย 1.87) ได้แก่ การมีเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรเพื่อพัฒนาคุณภาพของผลผลิตยางพารา ตามลำดับ เนื่องจากเกษตรกรในพื้นที่ยังขาดบุคลากรที่มีความรู้เกี่ยวกับการใช้นวัตกรรมสังคมในการประกอบอาชีพยางพารา ทำให้เกษตรกรต้องการความรู้เพิ่มเติมเพื่อนำมาปรับใช้ในชีวิตประจำวันของตนเองต่อไป

Table 3 Summary of the needs of rubber farmers in each area of innovation in Pa Phayom district, Phatthalung province (n = 276)

Innovation	Mean	Standard deviation	Opinion levels
Human capital	1.87	0.81	Moderate
Social capital	2.02	0.76	Moderate
Physical capital	1.93	0.80	Moderate
Natural capital	1.90	0.75	Moderate
Financial capital	1.92	0.85	Moderate
Total	1.83	0.80	Moderate

ปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล ข้อมูลด้านการปลูกยางพารา และคุณภาพชีวิต ที่มีผลต่อความต้องการใช้นวัตกรรมของเกษตรกรผู้ปลูกยางพาราในพื้นที่อำเภอป่าพะยอม จังหวัดพัทลุง

อายุ ระดับการศึกษา จำนวนสมาชิกในครัวเรือน การรับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับยางพารา การติดตามข่าวสารเกี่ยวกับยางพารา และระดับคุณภาพชีวิตของเกษตรกรมีผลต่อความต้องการใช้นวัตกรรมสังคมเพื่อการประกอบอาชีพของเกษตรกรผู้ปลูกยางพาราในพื้นที่อำเภอป่าพะยอม จังหวัดพัทลุง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยสามารถอธิบายและวิจารณ์ผลการศึกษาดังนี้

อายุมีความสัมพันธ์กับความต้องการใช้นวัตกรรมสังคมของเกษตรกรผู้ปลูกยางพาราที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 (Table 4) โดยเกษตรกรมีอายุเฉลี่ย 32 ปี และส่วนใหญ่เป็นกลุ่มคนที่มีอายุช่วง 25-44 ปี ซึ่งเป็นช่วงที่สามารถเปิดรับและเรียนรู้เทคโนโลยีใหม่ ๆ ที่สำคัญอย่างยิ่งเป็นกลุ่มคนที่เข้าถึงการศึกษามากและชอบทดลองใช้เทคโนโลยี รวมถึงการเข้าถึงการใช้นวัตกรรม

ใหม่ ๆ อีกด้วย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Wutthamontri (2020) ที่ศึกษาการจัดการสวนไม้ผลของเกษตรกรอำเภอเมืองสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร พบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศชาย ร้อยละ 65.4 และมีช่วงอายุประมาณ 30-40 ปี เช่นกัน

ระดับการศึกษามีความสัมพันธ์กับความต้องการใช้นวัตกรรมสังคมของเกษตรกรผู้ปลูกยางพาราที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 เนื่องจากเกษตรกรส่วนใหญ่มีการศึกษาในระดับปวช./ปวส./อนุปริญญา จึงสามารถเข้าถึงเทคโนโลยีใหม่ ๆ ทำให้เกิดการเรียนรู้ได้ง่ายและเป็นระดับที่มีความต้องการข้อมูลข่าวสารที่ทันต่อเหตุการณ์ปัจจุบัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ Cheawpanich (2020) ที่ศึกษาเกี่ยวกับการยอมรับเทคโนโลยีและพฤติกรรมที่มีต่อการตัดสินใจใช้บริการ Application Grab ของเจนเอเรชั่น C ในกรุงเทพฯ โดยมีการอธิบายไว้ว่าระดับการศึกษาของกลุ่มตัวอย่างมีผลต่อการยอมรับเทคโนโลยีดังกล่าวและระดับการศึกษายังมีผลต่อการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับเทคโนโลยีอีกด้วย

Table 4 Relationship between personal, economic, social factors and quality of life level with the needs of social innovation utility to improve quality of life of rubber farmers

Factors	χ^2	P-value
Age	18.869**	0.001
Gender	0.297	0.865
Education level	22.255**	0.000
Number of household members	19.749**	0.001
Marital status	2.730	0.255
Number of laborers	4.352	0.360
Number of areas for rubber plantation	9.070	0.059
Experience	6.717	0.348
Receiving information about rubber	21.094**	0.000
Farmer grouping	0.426	0.808
News tracking	18.791**	0.005
Income	5.499	0.240
Quality of life level	12.567*	0.014

* Significant level at 0.05, ** Significant level at 0.01.

จำนวนสมาชิกในครอบครัวมีความสัมพันธ์กับความต้องการใช้นวัตกรรมสังคมของเกษตรกรผู้ปลูกยางพาราที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 ครอบครัวที่มีสมาชิกในครัวเรือนจำนวนมาก แสดงว่ามีแรงงานในการทำสวนยางมากพอ จึงไม่ต้องการเครื่องทุ่นแรงหรือเทคโนโลยีมาช่วยในเรื่องแรงงาน แต่ครอบครัวที่มีจำนวนสมาชิกน้อยจะมีความต้องการนวัตกรรมมากเพื่อนำมาลดการใช้แรงงาน สอดคล้องกับงานวิจัยของ Sanprasert (2020)

ที่ศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจในการรวมกลุ่มเป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกรชาวสวนยางในพื้นที่อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา พบว่าจำนวนแรงงานที่ใช้ทำสวนยางพาราเฉลี่ย 4 คน ซึ่งเพียงพอต่อการทำงาน

การรับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับยางพาราและการติดตามข่าวสารเกี่ยวกับยางพารามีความสัมพันธ์กับความต้องการใช้นวัตกรรมสังคมของเกษตรกรผู้ปลูกยางพาราที่ระดับนัยสำคัญ

ทางสถิติ 0.01 เนื่องจากเกษตรกรที่มีการรับรู้ข่าวสารที่ต่อเนื่อง จะมีโอกาสเปิดรับนวัตกรรมใหม่ ๆ และสามารถเข้าถึงได้ดีกว่า เกษตรกรที่ไม่ค่อยเปิดรับข้อมูลข่าวสาร สอดคล้องกับงานวิจัยของ Sanprasert (2020) ที่ศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจในการรวมกลุ่มเป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกรชาวสวนยางในพื้นที่อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา พบว่า เกษตรกรชาวสวนยางพารามีช่องทางการเปิดรับข้อมูลข่าวสารและติดต่อสื่อสารจากสื่อบุคคล ซึ่งเป็นสื่อที่เที่ยงตรงและประชาสัมพันธ์ให้กับสมาชิกเกษตรกรได้อย่างรวดเร็ว

ระดับคุณภาพชีวิตของเกษตรกรมีความสัมพันธ์กับความต้องการใช้นวัตกรรมสังคมของเกษตรกรผู้ปลูกยางพาราที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 เนื่องจากเกษตรกรที่มีระดับคุณภาพชีวิตที่ดีจะมีความต้องการใช้นวัตกรรมมากกว่าและมีงบประมาณในการเข้าถึงนวัตกรรมมากกว่า ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Yok-in and Nilvarangkul (2018) ที่ศึกษาเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตของเกษตรกรผู้ปลูกยางพาราในจังหวัดนครศรีธรรมราช ที่พบว่า เกษตรกรผู้ปลูกยางพารามีคุณภาพชีวิตในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งสิ่งที่เกษตรกรผู้ปลูกยางพาราต้องการให้มี เพื่อคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นของตนเอง ได้แก่ การประกันราคายางและกองทุนสวัสดิการช่วยเหลือจากหน่วยงานของรัฐ การลดต้นทุนการผลิต การตรวจสุขภาพประจำปีและการตรวจสารเคมีตกค้างในเลือดอย่างสม่ำเสมอ และการให้ความรู้เกี่ยวกับความเครียดและวิธีการคลายความเครียดที่เหมาะสม

ปัญหาและข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยแสดงให้เห็นปัญหาของเกษตรกรที่มีผลต่อความต้องการใช้นวัตกรรมในการประกอบอาชีพเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น เกษตรกรในพื้นที่ขาดทุนมนุษย์ คือขาดบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถเกี่ยวกับนวัตกรรมสังคมที่จะนำมาปรับใช้ในการประกอบอาชีพ ดังนั้น จึงควรมีการส่งเสริมความรู้หรือแนะนำนวัตกรรมที่สามารถใช้ได้จริง เพื่อให้เกษตรกรเห็นถึงความสำคัญของนวัตกรรมและสามารถนำมาพัฒนาคุณภาพชีวิตของเกษตรกร ด้านทุนการเงิน เกษตรกรในพื้นที่มีเงินทุนน้อย ทำให้เข้าถึงนวัตกรรมได้ยากขึ้น และเกษตรกรยังขาดการรวมกลุ่ม จึงควรมีการรวมกลุ่มและหาแหล่งเงินทุนเพื่อส่งเสริมการใช้งาน

นวัตกรรมทางสังคมของเกษตรกร ด้านการศึกษาของคนในพื้นที่ ควรมีการส่งเสริมความรู้หรือสนับสนุนทุนการศึกษาแก่บุตรหลานของเกษตรกรในพื้นที่ เพื่อให้ได้รับการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการประกอบอาชีพในพื้นที่ และนำความรู้ที่ได้รับมาพัฒนาอาชีพในพื้นที่ต่อไป สำหรับการศึกษาในครั้งต่อไป ผู้วิจัยเห็นว่าควรมีการศึกษาความต้องการใช้นวัตกรรมสังคมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของเกษตรกรในพื้นที่อื่นหรือเกษตรกรพืชชนิดอื่น ๆ ด้วย

สรุป

เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อายุเฉลี่ย 32 ปี สถานภาพสมรส การศึกษาดำกว่าระดับปริญญาตรี รายได้เฉลี่ย 427,848 บาทต่อปี มีจำนวนแรงงานเฉลี่ย 3 คน พื้นที่เพาะปลูกเฉลี่ย 5 ไร่ ส่วนใหญ่ติดตามข้อมูลข่าวสารผ่านสื่อบุคคล ความคิดเห็นต่อระดับคุณภาพชีวิตของเกษตรกรภาพรวมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.17 ได้แก่ ด้านสุขภาพ ด้านความมั่นคงทางเศรษฐกิจ ด้านจิตใจ ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม และด้านสิ่งแวดล้อม และความต้องการใช้นวัตกรรมสังคมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตเกษตรกรผู้ปลูกยางพาราในเขตพื้นที่อำเภอป่าพะยอม จังหวัดพัทลุง ภาพรวมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.83 ประกอบด้วย ทุนมนุษย์ ทุนสังคม ทุนกายภาพ ทุนธรรมชาติ และทุนการเงิน ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า อายุระดับการศึกษา จำนวนสมาชิกในครัวเรือน การรับข้อมูลเกี่ยวกับยางพารา การติดตามข้อมูลข่าวสาร และระดับคุณภาพชีวิตของเกษตรกรมีความสัมพันธ์กับความต้องการใช้นวัตกรรมสังคม ปัญหาที่พบในการปลูกยางพารา คือ ราคาผลผลิต ระดับคุณภาพชีวิตของเกษตรกรมีผลต่อความต้องการใช้นวัตกรรมสังคมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตเกษตรกรผู้ปลูกยางพารา เนื่องจากคนในพื้นที่ยังขาดความรู้เกี่ยวกับการนำนวัตกรรมสังคมมาใช้เพื่อพัฒนาคุณภาพของผลผลิตยางพารา

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณหัวหน้ากองบริหารงานวิจัย สถาบันวิจัยยาง และนักสังคมสงเคราะห์ปฏิบัติการ ที่ช่วยตรวจแบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล และเกษตรกรอำเภอป่าพะยอม จังหวัดพัทลุง ทุกท่านที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสัมภาษณ์

เอกสารอ้างอิง

Agricultural Research Development Agency. 2013. History of rubber cultivation in Thailand. Available Source: <https://www.arda.or.th/kasetinfo/south/para/history/01-05.php>, February 1, 2024. (in Thai)

- Aujirapongpan, S., P. Vadhanasindhu, A. Chandrachai and P. Cooperat. 2010. Innovation: Meaning, types, and importance for entrepreneurship. *Journal of Business Administration*. 33(128): 49–65. (in Thai)
- Cheawpanich, C. 2020. Technology Acceptance and Behavior Affecting Decision Making Towards Using Application Grab for Generation C in Bangkok. MS Thesis, Srinakharinwirot University, Bangkok. (in Thai)
- Chotchai, T., A. Buajun, S. Phadungphol, K. Taearak, C. Songsri and S. Janthasukh. 2020. Quality of life among vegetable production farmers in Mueang district, Khonkaen province. *Journal of Graduate MCU KhonKaen Campus*. 7(2): 204–216. (in Thai)
- Niyamangkoon, S. 2005. Research Statistics. Department of Statistics, Faculty of Science, Kasetsart University, Bangkok, Thailand. (in Thai)
- Office of Agricultural Economics. 2021. Agricultural Statistics of Thailand 2021. Ministry of Agriculture and Cooperatives, Bangkok, Thailand. (in Thai)
- Phatthalung Provincial Office. 2019. Phatthalung provincial agricultural information system. Available Source: <https://plg-agri.bonmek.com/reportConclude>, February 12, 2024. (in Thai)
- Sanprasert, T., C. Choocharoen, S. Lertsiri and P. Chintapitaksakul. 2020. Factors affecting satisfaction in group membership of rubber farmers in Sanam Chai Khet district, Chachoengsao province. *Agricultural Sci. J.* 51(3): 248–258. (in Thai)
- State Enterprise Policy Office. 2023. Information on Thai rubber production and export in 2023. Available Source: http://www.sepo.go.th/assets/document/file/195_th_.pdf, February 1, 2024. (in Thai)
- Wutthamontri, J. and P. Treewannakul. 2020. Orchard management of farmers in Mueang Samut Sakhon district, Samut Sakhon province. *Agricultural Sci. J.* 51(1): 36–45. (in Thai)
- Yamane, T. 1973. *Statistics: An Introductory Analysis*. 3rd Edition. Harper & Row Publishers, New York, USA.
- Yok-in, J. and K. Nilvarangkul. 2018. Quality of life of rubber farmer in Nakorn Si Thammarat province. *JBCN Bangkok*. 34(1): 130–140. (in Thai)